

звітнього навантаження на респондентів, зокрема на суб'єкти малого підприємництва (в Україні за рахунок запровадження вибіркового обстеження, в Білорусі – крім того, за рахунок суттєвого зменшення форм централізованих статистичних спостережень). Статистичні дослідження здійснюються на основі нових класифікаторів видів економічної діяльності, які побудовані з урахуванням системи класифікацій ЄС (у процесі гармонізації з міжнародними стандартами Україна випереджає Білорусь). Збережено обов'язковість подання централізованої статистичної звітності та відповідальність за порушення (у Білорусі існує навіть кримінальна відповідальність).

Окремо варто відмітити перекодування форм статзвітності в Білорусі: за атрибутами форми з 2009р. можна встановити періодичність статспостереження і галузь статистики.

Література

1. www.ukrstat.gov.ua – Офіційний сайт Державного комітету статистики України.
2. *Организация государственного статистического наблюдения и выпуск статистических публикаций по итогам их проведения в 2009 году // Статистика Белоруси. – Минск, 2009. – № 1. – С. 4–8.*
3. www.belstat.gov.by – Офіційний сайт Національного статистичного комітету Республіки Білорусь.

УДК 336

КРЕАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ АВТОРА ПРИ САМОВИРАЖЕННІ

Катерина Мругала

Люблінський католицький університет

Причин, щоб почати творити, є дуже багато. Вони пов'язані, зокрема, із умовами життя людини, її сприйманням й розумінням світу, середовищем та історичним періодом, в якому вона існує. Кожна людина прагне виявити свою індивідуальність та неповторність. Літературна творчість є одним із способів її самовираження, а процес цей відбувається за допомогою Слова.

Потребою людини є також знання про зовнішній світ та про людське життя, єство. На цій основі суб'єкт будує свої образи, думки, вчиться творчо мислити, що є обов'язковою передумовою креативної діяльності. Це дуже складний психологічний процес, у якому важливе значення має самопізнання.

Особистості, які починають писати, не завжди передбачають результати творчого процесу, вони, передусім, відкривають нові простори творчого досвіду. У цей спосіб пізнають передусім себе, а далі людей і світ, у якому вони живуть.

Літературна творчість є і волею до влади, на що звернув увагу Фрідріх Ніцше. Філософ вважав, що воля до творчості, до мети, до чогось вищого та досконалішого, а навіть до життя, підпорядковані волі до влади. Отже, літературна творчість є способом самовираження, й таким чином, шляхом до самоствердження, який також є проявом волі до влади. Слово у цьому випадку стає засобом здійснення волі влади над іншими. Цю волю митець реалізує, коли своїми творами привертає увагу читачів, тримає їх увагу та змушує переживати, задумуватись над поставленими проблемами.

Психологічні комплекси також можуть привести до того, що людина почне писати. Така діяльність може бути своєрідним катарсисом, психологічним очищенням від нав'язливих думок, почуттів чи образів. Тому можемо говорити про літературну творчість, як про витіснення психічних комплексів. Твір може стати рятівним актом, який врівноважує психіку автора, коли його щось відштовхує, вражає, болить чи ранив якесь слово, поезія чи емоція.

Австрійський психіатр Зигмунд Фройд називав це явище сублимацією – переходом, трансформацією підсвідомих бажань у художні образи, реалізацією душевних сил і розв’язанням внутріпсихічних конфліктів, тобто джерелом літературної творчості є потреба вираження своїх емоцій.

Серед усіх відомих літературних видів і жанрів саме жанр автобіографії є найбільш особистісним, найбільш психологічно вмотивованим жанром, де в безпосередній, відкритій формі втілені всі вище названі риси літературної творчості – прагнення до самореалізації і влади, гра з реципієнтом, спроба втечі від дійсності в текст і намагання увічнити себе в слові. Разом з тим сам жанр автобіографії має свою специфіку і своє місце в ієраргії літературних жанрів.

Філіпп Лежен, автор “Автобіографічного пакту”, розглядає зв’язки між різними автобіографічними жанрами: біографією та автобіографією, романом та автобіографією. Подає також дефініцію автобіографії як “retrospektywnej opowieści prozą, gdzie rzeczywista osoba przedstawia swoje życie, akcentując swoje jednostkowe losy, a zwłaszcza dzieje swej osobowości”.¹

У протиставленні до літературної фікції, біографія та автобіографія є текстами референційними. Подібно до наукових текстів, вони мають подавати інформацію про дійсність та піддаватися спробі верифікації. Їх метою не є проста імовірність, але імовірність стосовно до правди, не омана дійсності, але образ омани.

Очевидно той, хто створює автопортрет, не є ідентичним з тим, кого він творить. Щоб перенести те, що діється у житті до автобіографії, треба замінити такі факти у нараційні, мовні, композиційні, стилістичні одиниці та достосувати їх до цілості оповіді. Пункт бачення цього перебуває, парадоксально, “поза життям”, тобто у просторі літературних та культурних конвенцій. Така ситуація постійно створює відношення між повідомленням (твором) та життям автора. На думку одного із російських дослідників цього питання В. Оскоцького: “Дневник ближе к письму с той оговоркой, что автор адресует его самому себе”.²

Щоденники стали такими популярними тому, що є автентичними (принаймні на перший погляд). Цей вид творчості притягає авторів, бо дає їм свободу висловлювання у обсязі форми та змісту, зображення свого “я”.

Георг Гусдорф виділив два види щоденників: зовнішній та інтимний. Французький історик філософії трохи пізніше описував щоденник – свідоцтво як точне відтворення побачених подій, почутих бесід. Він виділяє також інші види щоденників: художника, письменника, філософський. Таке розрізнення виступає також у інших літературних жанрах особистого документу, як автобіографія, лист, спогади з подорожі.

У літературі предмету виступають три різні способи інтерпретації автобіографії, як запису: 1) історичних подій, 2) особистості автора, 3) конвенції (жанру). Найважливішим завданням дослідників стають пошуки у цьому напрямку.

Малгожата Чермінська у своїй книжці “Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wuzwanie” пише про автобіографічний трикутник: свідчення, визнання та виклик.

Джерелом для ідеї трикутника, а швидше асоціацією, є трикутник функції мовлення Карла Бюлера, які розвинув пізніше Роман Якобсон.

У традиції європейської автобіографічної літератури виступають два протилежні види нарації: постава свідка, який особисто брав участь у подіях, а також інтроспекційний підхід.

¹ «ретроспективного переказу прозою, де реальна особа представляє своє життя, акцентуючи на своїй особистій долі, а точніше – дії своєї особистості» (переклад автора). P. Lejeune, *Wariacje na temat pewnego paktu. O autobiografii*, Kraków 2001, s. 22.

² В. Оскоцкий, *Писательские дневники: жанровое своеобразие и функциональное многообразие (из истории русской послеоктябрьской литературы)*, в: *Literatura i komunikacja. Od listu do powieści autobiograficznej*, red. naukowa A. Blaim, Z. Maciejewski, Lublin 1998, s. 144.

Перша – це свідчення, друга – визнання. Часто ситуація є такою, що той сам автор у різних автобіографічних замітках має різні підходи.

Проблематика реципієнта в особистому щоденнику, а взагалі у різних видах інтимних текстів є також дуже цікавою темою. Щоденник, писаний кожного дня, автобіографія писана в даний момент, де автор втілює концепцію власного життя, збірники листів, особисті нотатки становлять територію, яку часом називають пограниччям літератури та документу, або літературних текстів та ужиткових, літературних та паралітературних. Найбільш цікаве у цьому є те, що діється у контакті між ними та літературою. Ці два процеси є дуже динамічними.

Один з них є процесом народження, розвитку та перемін сучасного роману, джерела якого сягають перелому XIX та XX ст. Результатом цього є різні явища, як суб'єктивізація та ліризація роману, есеїзація, поліморфічність, які полягають на включенні до тексту різних нероманових форм висловлювання, як романтичний діалог, частини репортажу, есею, цитати з наукових творів, поетичних, навіть музичних, а також документів, статей з преси.

Другий процес стосується зовнішньої ситуації, тобто зацікавленень читачів – постійного зацікавлення читачів безсюжетною прозою: есеїстикою, біографією, репортажем та автобіографічними текстами. Це стосується передовсім критиків, які звикли читати романи. Спосіб сприймання цих творів вони переносять на щоденники чи листи.

З-посеред всіх інтимних творів вирізняються два, що мають особливе відношення до реципієнта. Це листи та щоденники.

Януш Лалевич вирізняє вислови “до когось” та “для когось”: “Ogólnie można określić komunikat DO kogoś jako taki komunikat, który ze względu na swój sens implikuje i manifestuje określoną relację dramatyczną, w którym występują jako JA wobec CIEBIE czy JA wobec WAS. Komunikat, w którym taka relacja jest zneutralizowana czy zawieszona, to komunikat DLA kogoś”³.

У такому розумінні лист є висловлюванням “до когось”, а автобіографія, спогад чи щоденник висловлюванням “для когось”. Різниця стає більш зрозумілою, коли звернемося до ідеї двох моделей комунікації у системі культури Ю. Лотмана. “Najbardziej typowa jest zdaniem Lotmana sytuacja przekazywania komunikatu od JA do ON, gdzie oczywiście JA to podmiot przekazu, dysponujący informacją, a ON to adresat. (...) Drugi kierunek przekazywania informacji, znany w naszej kulturze, to kierunek od JA do JA”⁴. У такій ситуації “я” уподобляється функціонально до третьої особи, а різниця полягає тільки в тому, що у системі “я” – “він” інформація переміщується у просторі, а у системі “я” – “я” у часі. Передача повідомлення від “я” до “я” відбувається тоді, коли людина звертається до самої себе, якщо йдеться про щоденники у тих записах, які пояснюють внутрішній стан автора. Звертання до самого себе з промовами чи тому подібними текстами існують у психології та в історії культури.

У щоденниках появляються чотири види комунікативних ситуацій: 1) реальний реципієнт, який особисто знає письменника та читає щоденник, ще у часи його творення; 2) майбутні анонімні читачі; 3) звертання письменника до себе самого як реципієнта свого твору; 4) персоніфікація щоденника як приятеля. Підтвердженням цих думок є слова Чермінської, яка пише про ці ситуації: “1) faktyczny, konkretny odbiorca z kręgu osób bliskich diaryście, czytający dziennik w trakcie jego powstania; 2) przyszli anonimowi czytelnicy journal time, ogłoszonego drukiem; 3) zwroty diarysty do siebie samego jako odbiorcy; 4) personifikacja dziarjusza jako przyjaciela i powiernika”⁵.

Мішель Фуко, видатний французький філософ та історик XX ст., представник постструктуралізму також писав про автора, вважаючи, що всі дискусії про історію літератури, філософії підпорядковані фундаментальній цілості, тобто авторові та його творові. Він зосереджується тільки на одному питанні – відношення тексту до автора та

³ J. Lalewicz, *Komunikacja językowa i literatura*, Wrocław 1975, s. 57.

⁴ M. Czermińska, *Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wyzwanie*, Kraków 2000, s. 281.

тому, як текст вказує на персонаж і на автора. У зв'язку з цим він піднімає дві теми: простору, у якому пишучий суб'єкт постійно зникає, та потребу писання і смерті.

Автобіографічна література створена на кількох елементах: досвіду, історії, довіри до індивідуалізму, до одиниці, спробі зібрання життя у просторі і часі. У так специфічному, особливому жанрі, як автобіографічний, елементи інтимної біографії завше присутні. Всі вище вказані елементи, аспекти та поділи, як: способи інтерпретації автобіографії, як запису, автобіографічний трикутник, зовнішні та інтимні щоденники, листи, комунікативні ситуації, функції автора та його присутність у тексті приводять до одного висновку, що авторитет таких жанрів є дуже високий та явно конкурує із фікційною літературою.

УДК 336

WARTOŚĆ DODANA JAKO INSTRUMENT RYNKOWY POLITYKI LEŚNEJ W OCHRONIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO

L. Andruszko

Politechnika Świętokrzyska w Kielcach

Streszczenie. Polityka Leśna jest składową Polityki Ochrony Środowiska Naturalnego. Nowoczesnym podejściem wykorzystywanym w dziedzinie racjonalnego wykorzystania zasobów leśnych na podstawie zasad Zrównoważonego Rozwoju jest koncepcja Sustainable Forest Management (Zrównoważone Zarządzanie Lasem). Dana koncepcja obejmuje sześć kryteriów i trzydzieści pięć wskaźników podstawowych na podstawie których można scharakteryzować stan posiadanych zasobów leśnych, ocenić ich oraz wykorzystać w monitoringu leśnym. Wśród wskaźników środowiskowych, biologicznych i prawnych zaproponowane w tym systemie i wskaźniki ekonomiczno – społeczne.

W artykule omówione zagadnienie możliwości wykorzystywania wartości dodanej jako ekonomicznego instrumentu dla pomiaru generowania korzyści ekonomicznych przez właścicieli posiadających zasoby leśne lub wykorzystujących w swojej działalności gospodarczej surowce leśne czy półfabrykaty. Poziom otrzymanej wartości dodanej może służyć jako podstawowa i niezbędna informacja w procesach podejmowania decyzji gospodarczych. W szczególności ogromne znaczenie ma pozyskanie takiej informacji przy pojawiających się problemach wykorzystania zasobów leśnych dla celów produkcyjnych, ekologicznych czy społecznych oraz przy opracowaniu strategii gospodarczych.

Wprowadzenie, podstawowe definicje zrównoważonego rozwoju. Jak wynika z definicji “ekorozwoju” sformułowanej w 1975 r. w dokumentach UNEP rozwój ludzkości powinien mieć podstawę poszanowania środowiska, a nie bezwzględne jego wykorzystanie. Pojęcie to oznacza taki przebieg rozwoju gospodarczego, który nie naruszał by prawa przyrody i ekonomii. Miarą rozwoju nie może być wyłącznie wzrost dochodu narodowego przypadającego na głowę mieszkańca, musi być brana pod uwagę jakość i realizowane w jego toku zadania społeczne. Współcześnie idea ta rozwinęła się w koncepcje rozwoju zrównoważonego. Korzystanie z zasobów przyrody według definicji zrównoważonego rozwoju, powinno być racjonalne rozumiane jako takie, które daje możliwe **największe efekty przy jak najniższych nakładach**, przy czym ocena racjonalności powinna być oparta na **wskaźnikach obiektywnych** (Jendroński 2001)

Globalna polityka leśna ma na celu zachowanie spójności między działaniami podejmowanymi w ramach stałego zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej a społecznym i gospodarczym rozwojem państwa.